

Van Dishoeckhuis opgegeven?

Onlangs ontving de gemeente Vlissingen een verrassende brief van Staatssecretaris H. A. de Boer, die de zorg voor onze monumenten onder zijn hoede heeft. Daarin geeft deze nl. een vergunning om het bekende Van Dishoeckhuis, dat anderhalve eeuw als stadhuis heeft gefungeerd, te slopen. Maar de Gemeente had helemaal geen sloopvergunning aangevraagd, integendeel, zij was juist bezig in samenwerking met de provincie Zeeland en het Ministerie van V.R.O. een verplaatsingsplan voor dit gebouw uit te werken op grond van een exploitatieopzet waarvan het 'gat' niet al te groot meer was. Daarmee hoopte zij een eind te maken aan de al meer dan vijftien jaren van onzekerheid over de toekomst van dit unicum in de barokke bouwkunst in Nederland.

Het pand werd in het begin van de 18de eeuw als particulier woonhuis gesticht door Mr. Anthonie Pieter van Dishoeck aan de toenmalige voornaamste haven van de stad. Architect was J. P. van Burscheit de Jonge, zoon van een bekende beeldhouwer, die zelf veel van de prachtige stucplafonds vervaardigde.

In een rapport van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg wordt het belang van dit monument onder meer aldus verwoord:

'Ons land is arm aan belangrijke voorbeelden van architectuur uit het tijdperk van de barok. Over geheel Europa treft men talrijke 18e eeuwse kloosters en kastelen in de kenmerkende wijde aanleg van die tijd aan. Bij onze grenzen houdt deze grote architectuur echter plotseling op en hebben de gebouwen een kleiner, meer burgerlijk, formaat. Het Van Dishoeckhuis... is voor meer bescheiden Nederlandse verhoudingen een der belangrijkste voorbeelden van barok-architectuur. Van de stadspaleizen, die de rijke burgers zich in die dagen konden veroorloven te bouwen, is het een der meest monumentale en brengt het iets van de rijke Europese bouwkunst in het kleinere Hollandse milieu.

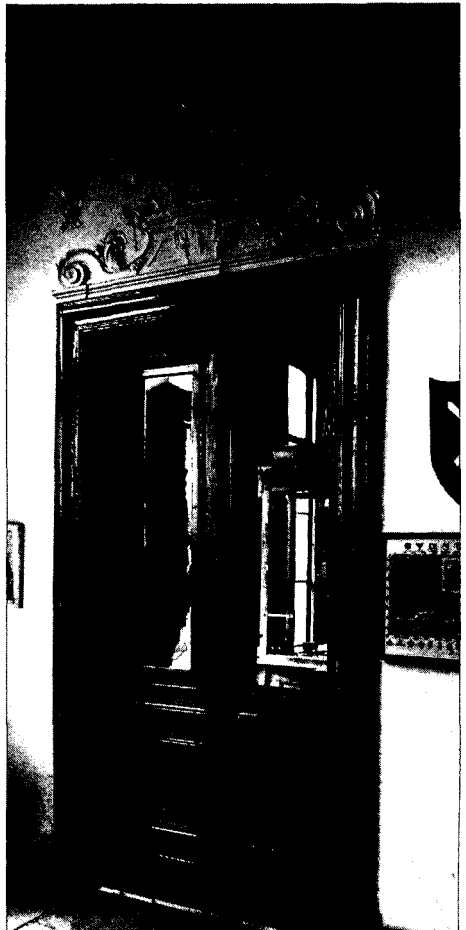
... Was het Vlissingse Van Dishoeckhuis in de 18e eeuw reeds een van de allerbelangrijkste huizen van ons land, door de grote vernielingen die er in later tijd alom hebben plaatsgevonden, is het van ons rest een van de meest monumentale, zo niet het allermonumentaalste woonhuis uit de 18e eeuw... een der meest waardevolle monumenten van ons land. Het feit dat bouwjaar, opdrachtgever en architect van dit pand bekend zijn, iets wat zelden voorkomt, maakt het bovendien tot een mijlpaal in de Nederlandse kunstgeschiedenis'.

In het juninummer van vorig jaar brachten we het nieuws van het verplaatsingsplan met de mededeling dat Gemeente, Provincie en Rijk zich samen sterk maakten voor het behoud van dit gebouw. 'Rijk' blijkt dus echter alleen V.R.O. te betekenen en niet – wat het meest voor de hand zou liggen – C.R.M.

Geen eenvoudige of goedkope operatie zo'n verplaatsing, maar dit monument is, hoewel intussen vervallen en deels onherstelbaar vernield, die inspanning meer dan waard. In 1963 besteedde Ton Koot er in ons tijdschrift een boeiend, uitvoerig artikel aan uitmondend in een pleidooi voor verplaatsing. De enige oplossing om het te behouden, zo stelde hij, omdat de Houtkade waaraan het gebouw ligt van bestemming verandert ten behoeve van de scheepswerf 'De Schelde' en de gemeente het gebouw gaat verlaten als het nieuw te bouwen stadhuis klaar is.

Ook uit bovengenoemde brief van de Staatssecretaris wordt duidelijk hoe belangrijk het behoud van het gebouw wordt geacht. Uitvoerig wordt uit het advies van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg geciteerd, die – mede uit kostenoverwegingen – een

Een deurpartij in de hal toen het van Dishoeckhuis stadhuis was.

vereenvoudigd verplaatsingsplan bepleit (niet perfect restaureren van onderdelen die echt verloren zijn gegaan – zoals delen van het stucwerk –, maar de essentie van het nog aanwezige behouden). Hoewel dit advieslichaam van het Ministerie uiterst gereserveerd staat tegenover deze 'onnatuurlijke' vorm van monumentenzorg, acht het verplaatsing in dit geval toch gerechtvaardigd. Ook het onderwerp van genoemde brief '*restauratie Van Dishoeckhuis*' duidt niet op het willen opgeven van het gebouw. De conclusie van de Staatssecretaris, dat vanwege geldgebrek sloop de enige oplossing geacht moet worden, komt dan ook onverwacht en lijkt niet de meest logische. Bij de verschillende betrokken instanties zal deze op zijn minst bevreemding wekken en naar wij aannemen, ook wel ergenis. Zeker bij V.R.O., waar men bezig was alle ten dienste staande regelingen toe te passen om C.R.M bij deze taak te helpen.

Het is onze mening dat toch op zijn minst de mogelijkheden van het voorstel van de Rijkscommissie nader uitgewerkt hadden moeten worden.

De sloopvergunning die in 1975 werd verleend had, gezien de voorwaarden die daaraan gesteld werden en de manier waarop die verwoord was, maar één bedoeling: het gebouw moet elders voortbestaan, met een passende functie.

Het is zeer te betreuren dat dit een daartoe in het leven geroepen comité niet is gelukt en de Staatssecretaris heeft gelijk als hij stelt, dat verschillende omstandigheden thans ongunstiger zijn. Of bedoelt het Ministerie met de 'nieuwe' sloopvergunning eigenlijk hetzelfde als met de oude? Wil de Staatssecretaris ons wakker schudden door ons te confronteren met de uiterste maatregel?

In ieder geval is de handschoen opgepakt. Evenals de Stichting 'Stadsherstel Vlissingen', en in onderling overleg, heeft Heemschut een Kroonberoep ingesteld tegen de nieuwe beschikking van de Staatssecretaris, met als argumentatie dat de voorwaarden die thans aan de sloopvergunning gesteld worden sterk verschillen van die van 1975 en – zoals we hierboven hebben uiteengezet – de belangen van het monument nu niet bepaald dienen. Zo'n beroep heeft een schorsende werking, zodat er in ieder geval niet meteen gesloopt kan worden.

Stadsherstel Vlissingen wil – in afwachting van een nieuwe beschikking – een landelijke inzameling organiseren. De duizenden handtekeningen die in 1975 werden verzameld naar aanleiding van een oproep tot adhaesiebetuiging voor het behoud van het Van Dishoeckhuis geven hoop.

In het verleden zijn minder belangrijke gebouwen door verplaatsing van de ondergang gered. We mogen dit unieke gebouw toch niet definitief verloren laten gaan, omdat we nu niet direct weten waar het het nog resterende benodigde geld vandaan moet komen?

J.B.-R.